

22664
ART CLÀSSIC
1998-99
Professora : EVA MARIA KOPPEL

ART CLASSIC

A Conceptes generals

El concepte de l'Art Clàssic. Metodologia i fonts per al seu estudi. Historiografia.

B Art Prehel·lènic

- B 1 Grècia durant la Prehistòria: cultures.
- B 2 Les Illes Ciclades. Escultura de màrbre: els "Idols Ciclàdics".
- B 3 Creta i la civilització minoica. Períodes. Societat, religió i economia. Les construccions palauenques. La pintura com a decoració arquitectònica. Sarcòfags pintats. Estatuària de petit format de bronze, terracota, ivori i ceràmica vidriada. Vasos de pedre. Orfebreria. Ceràmica: tipologia.
- B 4 La civilització micènica. Períodes. Societat, religió i economia. Les grans fortificacions i els palaus. Les tombes. Escultura arquitectònica monumental. Pintura parietal. Estatuària de petit format de terracota i vori. Metalúrgia i orfebreria. Ceràmica.

C Art Grec

- C 1 Geografia, història, civilització i religió. Períodes, cronologia.
- C 2 "L'Epoca Obscura". Del període submicènic al geomètric.
- C 3 Epoca Geomètrica: fases. Tipus de construccions. Estatuària de bronze i vori de petit format. Treball del metall. Ceràmica: les formes; decoració geomètrica i figurada; funció.
- C 4 Període Orientalitzant. Contactes amb el Pròxim Orient i expansió mediterrània. Metalúrgia ornamental. Ivoris. La ceràmica coríntia.
- C 5 Epoca Arcaica. Ciutats i santuaris. Els ordres arquitectònics. Gènesi del temple grec. Característiques específiques dels temples en els diversos àmbits geogràfics. Altres edificis. Evolució temàtica, formal i estilística de la decoració arquitectònica. Escultura exempta monumental: els seus orígens; materials i tècnica; els tipus i la seva evolució. Relleus. Ceràmica: tècniques de producció; les formes; temàtica de la decoració pintada. Ceràmica àtica: els vasos de figures negres; iniciis i desenvolupament de la ceràmica de figures roges.
- C 6 Epoca Clàssica. Característiques generals de les diverses manifestacions artístiques.
 - C 6.1 El Període Sever. El temple de Zeus a Olympia i la seva decoració escultòrica. Plàstica exempta: obres més importants.
 - C 6.2 La segona meitat del segle Vè. Arquitectura i escultura arquitectònica: l'Acròpolis d'Atenes; l'Agòra d'Atenes i edificis adjacents; els temples de la Magna Grècia i Sicília. Escultura exempta: predomini del bronze; els grans mestres i les seves obres més importants. Relleus. Pintura mural i ceràmica pintada.
 - C 6.3 El segle IV. Canvis polítics, socials i ideològics. Arquitectura: evolució i enriquiment de la tipologia. Escultura exempta: noves tendències temàtiques, formals i estilístiques. Importància de la retratística. Ceràmica: decadència de la producció àtica i desplaçament al sud d'Itàlia.
- C 7 Epoca Hellenística. Expansió de la cultura grega. Unitat i pluralitat de l'art. Planificació de ciutats i conjunts religiosos. Arquitectura: innovacions en els materials i tècniques de construcció. Escultura: continuitat i evolució dels models de finals de l'època clàssica: creació de nous tipus. Apogeu de la retratística reial i privada. Els sarcòfags. Pintura.

D Art Etrusc

- D 1 El substrat itàlic. Les cultures de Terramaras i Vilanova.
- D 2 Els etruscs. Origen de llur civilització. Marc geogràfic, història, organització social, religió, llengua i economia.
- D 3 Característiques generals de l'art etrusc. Fase orientalitzant i influència grega. Planificació de les ciutats. Construccions religioses. Tipologia dels sepulcres i la seva evolució. Decoració arquitectònica de terracota. Escultura exempta: predomini de la coroplàstia. Sarcòfags i urnes cineràries. Pintura funerària. Aixovars funeraris. Ceràmica: importació i producció local.

E Art Romà

- E 1 Els orígens de Roma. Història, civilització, religió i economia.
- E 2 Característiques generals de l'art romà. Substrat itàlic i aportació de l'art grec.

E 2.1 Topografia i urbanística: organització del territori; la ciutat i els elements que la constitueixen: construccions defensives, edificis religiosos i públics civils, edificis dedicats a l'oci, monuments honorífics, construccions domèstiques, monuments funeraris, construccions funcionals.

E 2.2 Arquitectura: materials i tècniques de construcció; origen i evolució dels diferents tipus d'edificis.

E 2.3 Escultura: materials, tècnica i gèneres. Retrat: tipologia. Plàtica ideal: original grec i còpia romana. Relleu "històric" descriptiu i al·legòric: origen i evolució. Relleu votiu, decoratiu i funerari. Sarcòfags: primers exemplars; difusió a partir de l'època d'Adrià; tipologia; temàtica.

E 2.4 Ornamentació arquitectònica. Pintura: materials, tècniques i temàtica: origen i difusió dels anomenats quatre estils pompeians. Estuc. Mosaic: materials, tècniques, colorit, tipus de decoració.

E 2.5 Ceràmica: materials, tècnica i tipologia.

E 2.6 Torèutica, terracota, gliptica, orfebreria i vidre.

- E 3 Períodes i evolució. Característiques específiques de les diverses manifestacions artístiques des de l'Època Republicana fins al període posterior a Constantí. Monuments més importants.

F La Península Ibèrica a l'Antiguitat

- F 1 La formació de les cultures urbanes a la Península Ibèrica.
- F 2 L'època de la colonització fenícia. Estat actual de la qüestió.
- F 3 Els grecs a Espanya.
- F 4 Cultura Ibèrica.
 - F 4.1 Origen i formació. Els pobles ibers i llurs models d'implantació sobre el territori. Civilització.
 - F 4.2 Els assentaments i les seves construccions més importants. Necròpolis: tipologia de les tombes. Escultura: distribució i límits geogràfics; influències; materials, tècnica, tipologia i estils; cronologia. Ceràmica: tècnica, tipologia i cronologia; zones i estils de la ceràmica pintada. Torèutica, orfebreria.
- F 5 La Meseta i la Celtibèria durant l'Edat del Ferro.
- F 6 La Hispània romana.

ART CLASSIC

BIBLIOGRAFIA

A Conceptes generals

- AAVV, Textes grecs et latins relatifs à l'histoire de la peinture ancienne (Chicago 1981).
- AAVV., Introducción a la História del Arte. Fundamentos teóricos y lenguajes artísticos (Barcelona 1990).
- BIANCHI BANDINELLI, R., Introducción a la arqueología clásica como historia del arte antiguo (Madrid 1982).
- CARANDINI, A., Arqueología y cultura material (Barcelona 1984).
- GRUMMUND, N.T. DE (ed.), Dictionary for the history of classical archaeology (Londres 1988).
- PAUSANIAS, Descripción de Grecia. Introducción, traducción y notas de María Cruz Herrero Ingelmo. Biblioteca Clásica Gredos 196-198 (Madrid 1994).
- PITARCH, J.A. et al. (ed.), Arte Antiguo. Proximo Oriente. Grecia y Roma. Fuentes y documentos para la Historia del Arte (Barcelona 1982).
- POLLIT, J.J., The Art of Greece, 1400-31 B.C. (Nova Jersey 1965).
- POLLIT, J.J., The Art of Rome 753 B.C. - A.D. 337 (Cambridge 1966 reimpressió 1983).
- TORREGO, M.E. (ed.), Plinio el Viejo. Textos de historia del arte (Madrid 1988).
- VITRUVIO, Los diez libros de arquitectura. Traducción de A. Blánquez (Barcelona 1970).

B Art Prehel·lènic

- AAVV, El mundo micénico. Cinco siglos de la primera civilización europea 1600-1100 a.C. (Madrid 1991).
- AAVV, Early Helladic architecture and urbanization (Göteborg 1986).
- BAKKER, W.F. - DAVARAS, C. - WILLETT, RF., Cretan Studies (Amsterdam 1988).
- BETANCOURT, P.P., The history of Minoan pottery (Princeton 1985).
- CADOGAN, G., Palaces of Minoan Crete (Londres 1976).
- DAMIANI, S., Piazza pubblica e palazzo nella Creta minoica (Roma 1982).
- DARCQUE, P. - POURSAT, J.C., L'Iconographie minoenne. Actes de la Table Ronde d'Athènes (Atenes 1985).
- DEMARGNE, P., El nacimiento del arte griego. El Universo de las Formas (Madrid 1964)).
- DOUMAS, C., Cycladic art (Washington 1979).
- GESELL, G.C., Town, Palace, and House Cult in Minoan Crete (Göteborg 1985).
- GRAHAM, J.W., The palaces of Crete (ed. rev. Princeton 1987).
- MARINATOS, S., Creta e Micene (Florència 1960).
- PLATON, N., Creta (Barcelona 1975).

- RUIPEREZ, S., Los griegos micénicos (Madrid 1990).
The Function of the Minoan Palaces. International Symposium at the Swedish Institute in Athens (Estocolm 1984).
 WALBERG, G., The Kamares Style overall effects (Uppsala 1978).

C Art Grec

- BIEBER, M., The sculpture of the Hellenistic age (ed. revisada Nova York 1981).
 BLANCO FREJEIRO, A., Arte griego. (Madrid 1966, 4^a ed. 1975).
 BOARDMAN, J., Athenian black figure vases. A handbook (Londres 1974).
 BOARDMAN, J., Athenian red figure vases. The Archaic Period (Londres 1975).
 BRUNO, V.J., Form and colour in Greek painting (Londres 1977).
 CHARBONEAUX, J., La sculpture grecque archaïque (Paris 1964).
 CHARBONNEAUX, J. - MARTIN, R. - VILLARD, F., Grecia arcaica (620-480 a.c.) (Madrid 1969).
 CHARBONNEAUX, J. - MARTIN, R. - VILLARD, F., Grecia clásica (480-330 a. de J.C.) (Madrid 1970).
 CHARBONNEAUX, J. - MARTIN, R. - VILLARD, F., Grecia helenística (350-50 a.de J.C.) (Madrid 1971).
 ELVIRA BARBA, M.A., Arte clásico. Historia 16 (Madrid 1996).
 GINOUVES, R. - MARTIN, R., Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine. (Roma i Atenes 1985).
 HAMPE, R. - SIMON, E., The birth of Greek art. From the Mycenaean to the Archaic period (Oxford 1981).
 KNELL, H., Architektur der Griechen (Darmstadt 1988).
 MARTIN, R., L'urbanisme dans la Grèce antique (2^a ed. Paris 1974).
 MARTIN, R., Architettura greca (Milà 1980).
 MARTIN, R., Architecture et urbanisme (Roma 1987).
 MORENO, P., Scultura ellenistica (Roma 1994).
 POLLITT, J.J., Arte y experiencia en la Grecia clásica (Bilbao 1984).
 POLLITT, J.J., El arte helenístico (Madrid 1989).
 RICHTER, G.M.A., The portraits of the Greeks (Leicester 1965).
 RICHTER, G.M.A., The sculpture and sculptors of the Greeks (Londres 1970).
 RICHTER, G.M.A., Attic red-figured vases. A survey (New Haven 1975).
 RICHTER, G.M.A., El arte griego. Una revisión de las artes visuales de la antigua Grecia (Barcelona 1980).
 RICHTER, G.M.A., The portraits of the Greeks (ed. revisada y abreviada por R.R.R. Smith Oxford 1984).
 RIDGWAY, B.S., The severe style in Greek sculpture (Princeton 1970).
 RIDGWAY, B.S., Fifth century styles in Greek sculpture (Princeton 1981).
 SMITH, R.R.R., Hellenistic Sculpture. A Handbook (Londres 1991).
 SWEENEY, J. - CURRY, T. - TZEDAKIS, Y., The Human Figure in Early Greek Art (Londres 1988).

- TOMLINSON, R.A., Greek architecture (Bristol 1989).
 TRENDALL, A.D., Red figure vases of South Italy and Sicily (Londres 1989).
 VIAL, C., Lexique d'antiquités grecques (Paris 1972).
 WILLIAMS, D., Greek vases (Londres 1985).
 WITHLEY, J., Style and Society in Dark Age Greece. The Changing Face of a Pre-literate Society 1100-700 bC. (Cambridge 1991).

D Art Etrusc

- BIANCHI BANDINELLI, R., L'arte etrusca (Roma 1982).
 BIANCHI BANDINELLI, R. - GIULIANO, A., Los Etruscos y la Italia anterior a Roma. El Universo de Las Formas (Madrid 1974).
 BOETHIUS, A., Etruscan and early Roman architecture (2ª ed. Harmondsworth 1978).
 BONFANTE, L. (ed.), Etruscan life and afterlife. A handbook of Etruscan studies (Warminster 1986).
 BRENDÉL, D.J., Etruscan art (Harmondsworth 1978).
 CRISTOFANI, M., L'arte degli Etruschi (Turí 1978).
 CRISTOFANI, M., Gli Etruschi. Cultura e società (Novara 1978).
 CRISTOFANI, M., I bronzi degli Etruschi (Novara 1985).
 CRISTOFANI, M., La grande Roma dei Tarquini (Roma 1990).
 JUCKER, I., Italy of the etruscans (Jerusalem 1991).
 PALLOTTINO, M., Etruscan painting (Ginebra 1952).
 PALLOTTINO, M., Civiltà etrusco-italica (Florència 1974).
 PALLOTTINO, M., Etruscologia (7ª ed. Milá 1984 reimpressió 1985).
 STEINGRABER, S., Catalogo ragionato della pittura etrusca (Milá 1984).
 TORELLI, M., L'arte degli Etruschi (Roma-Bari 1985).

F Art Romà

- ADAM, J.P., La construction romaine (París 1984).
 AMIET, P., Art and Ancient World a Handbook of Styles and Forms (Londres 1981).
 ANDREAE, B., Arte romano. El Arte y las Grandes Civilizaciones (Barcelona 1974).
 BARBET, A., La peinture murale romaine: les styles décoratifs pompéiens (Paris 1985).
 BECKWITH, J., Early Christian and Byzantine art (Harmondsworth 1970).
 BIANCHI BANDINELLI, R., Roma. centro del poder. Universo de las Formas (Madrid 1976).
 BIANCHI BANDINELLI, R., Roma. el fin del arte antiguo. Universo de las Formas (Madrid 1977).
 BIANCHI BANDINELLI, R., Del Helenismo a la Edad Media (Madrid 1985).
 BONACASA, N., Arte romana Scultura (Roma 1979).
 BRUNEAU, PH., La mosaïque antique (París 1987).
 COARELLI, F. - ROSSI, A., Templi dell'Italia antica (Milà 1980).

- DE MARIA, S., Gli archi onorari di Roma e dell'Italia romana (Roma 1988).
- DOMERGUE, C. - LANDES, Ch. - PAILLER, J.M., Specula. 1: Gladiateurs et amphithéâtres. Actes du colloque Toulouse-Lattes. Lattes 1987 (Toulouse-Lattes 1990).
- GARCIA Y BELLIDO, A., Arte romano (2a ed. Madrid 1972).
- GINOUVÉS, R. - MARTIN, R., Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine. (Roma i Atenes 1985).
- GOETTE, H.R., Studien zu römischen Togadarstellungen (Mainz 1989).
- GROS, P. - TORELLI, M., Storia dell'urbanistica. Il mondo romano (Roma - Bari 1988)
- HENIG, M. (ed.), El arte romano (Barcelona 1985).
- HOELSCHER, T., Linguaggio dell'arte romana: un sistesma semantico (II) (Roma 1993).
- HULSEN, C., Il Foro Romano. Storia e monumenti (Roma 1982).
- HUMPHREY, J.H., Roman circuses. Arena for chariot racing (Londres 1986).
- KILERICH, B., Late Fourth Century Classicism in the Plastic Arts (Londres 1994).
- KLEINER, D.E.E., Roman Sculpture (New Haven 1992).
- LANDES, C., KRAMEROVSKIS, V., Specula. 2: Le théâtre et ses spectacles. Actes du Colloque tenu au Musée Archéologique Henri Pradès de Lattes. Lattes 1989 (Toulouse-Lattes 1992).
- MACKAY, A.G., Houses, villas and palaces in the Roman world (Londres 1975).
- MARTA, R., Architettura romana. Techniche costruttive e forme architettoniche del mondo romano (Roma 1985).
- MARTA, R., Tecnica costruttiva romana (Roma 1986).
- MORSELLI, C. - TORTORICI, E., Curia. Forum Julium. Forum Transitorium. 2 vols. (Roma 1990).
- NEUDECKER, R., Die Skulpturen-ausstattung römischen Villen in Italien (Mainz 1988).
- PERCIVAL, J., The Roman villa (Londres 1976).
- SICHTERMANN, H. - KOCH, G., Römische Sarkophage. Handbuch der Archäologie (Munich 1982).
- The World of Roman Costume (Londres 1994).
- WARD-PERKINS, J.B., Architettura romana (Milà 1979).
- ZANKER, P., Augusto y el poder de las imágenes (Madrid 1992).

F La Península Ibèrica à l'Antiguitat

- AAVV, Los Iberos. Catálogo de la Exposición (Madrid 1983).
- AAVV, Los bronces romanos en España (Madrid 1990).
- ABAD, L., La pintura romana en España (Alacant 1984).
- ABAD CASAL, L., La cultura ibérica. Historia General de España y América I 2. De la Protohistoria a la conquista romana (Madrid 1987) pp. 171-253.
- Actas de la I Reunión sobre escultura romana en Hispania. Mérida 1992 (Madrid 1993).
- Actas de la II Reunión sobre escultura romana en Hispania. Tarragona 1995 (Tarragona 1996).

- ARRIBAS, A., Los Iberos (2a ed. Barcelona 1985).
- AUBET, M.E. (coord.), Tartessos. Arqueología protohistórica del bajo Guadalquivir (Sabadell 1989).
- BARBERA, J. - SANMARTI, E., Arte griego en España (Barcelona 1987).
- BENDALA, M., Tartessos. Historia General de España y América I 1. Los orígenes de España (Madrid 1985) pp. 593-640.
- BENDALA, M., Los cartagineses en España. Historia General de España y América I 2. De la Protohistoria a la conquista romana (Madrid 1987) pp. 115-170.
- BENDALA, M., Arte de la España Antigua (Madrid 1987).
- BLANCO FREIJEIRO, A., Historia del Arte Hispánico I 2. La Antigüedad (Madrid 1981).
- BLAZQUEZ, J.M., La romanización I-II (Madrid 1974-1975).
- BLANQUEZ PEREZ, J., Nuevas consideraciones en torno a la escultura ibérica, Cuadernos de Prehistoria y Arqueología de la Universidad Autónoma de Madrid, 19 (1992) p. 121-143.
- CHAPA BRUNET, T., La escultura ibérica zoomorfa (Madrid 1985).
- CHAPA BRUNET, T., Escultura ibérica: una revisión de sus interpretaciones, Trabajos de Prehistoria, 43 (1986) p. 43-60.
- CHAPA BRUNET, T., Algunas reflexiones acerca del origen de la escultura ibérica, Revista de estudios ibéricos, 1 (1994), p. 43-59.
- FERNANDEZ CASADO, C., Acueductos romanos en España (Madrid 1972).
- FERNANDEZ CASTRO, M.C., Villas romanas en España (Madrid 1982).
- GARCIA Y BELLIDO, A., Esculturas romanas en España y Portugal I-II (Madrid 1949).
- GARCIA Y BELLIDO, A., El arte ibérico en España (Madrid 1980).
- GORGES, J.G., Les villas hispano-romaines (Paris 1979).
- GUARDIA, M., Los mosaicos de la Antigüedad Tardía en Hispania. Estudios de iconografía (Barcelona 1992).
- GUSI, F. - OLARIA, C., Arquitectura del mundo ibérico (Castelló de la Plana 1984).
- GUTIERREZ BEHEMERID, M.A., Capiteles romanos de la Península Ibérica. (Valladolid 1986).
- JORDA F. - BLAZQUEZ, J.M., Historia del Arte Hispánico I 1. La Antigüedad (Madrid 1978).
- KEAY, S.J., Hispania Romana (Sabadell 1992).
- La escultura romana en Hispania panorama desde la Bética (Barcelona 1995).
- LOZA, Ma.L. - BELTRÁN, J., La explotación del mármol blanco de la sierra de Mijas en época romana. Estudio de los materiales arquitectónicos, escultóricos y epigráficos (Bellaterra 1990).
- LOZA AZUAGA, Ma.L., La decoración escultórica de fuentes en Hispania (Málaga 1993).
- NOGUERA CELDRAN, J.M., La Escultura (Murcia, 1991).
- OLMO, G. DEL - AUBET, M.E., Los Fenicios en la Península Ibérica I-II (Sabadell 1986).
- OLMOS, R., La sociedad ibérica a través de la imagen (Madrid 1992).
- PALOL, P. DE, Arte paleocristiano en España (Barcelona 1969).
- PEREZ BALLESTER, J., La colonización griega. Historia General de

- España y América I 2. De la Protohistoria a la conquista romana (Madrid 1987) pp. 93-114.
- RUANO RUIZ, E., La escultura humana de piedra en el mundo ibérico I-III (Madrid 1987).
- RUIZ, A., Los Iberos (Madrid 1990).
- RUIZ MATA, D., La colonización fenicia en la Península Ibérica. Historia General de España y América I 2. De la Protohistoria a la conquista romana (Madrid 1987) pp. 31-91.
- TOVAR A. - BLAZQUEZ, J.M., Historia de la Hispania romana (Madrid 1975).